

Sprawozdanie

komisyi edukacyjnej o preliminarzu funduszków szkolnych galicyjskiego i krakowskiego.

Wysoki Sejmie!

Preliminarz funduszków szkolnych tak galicyjskiego, jakoteż krakowskiego, przedłożono obecnie po raz pierwszy Wys. Izbie, a to na podstawie uchwalonej przez Radę Państwa ustawy szkolnej z dnia 14. maja 1868. roku, a mianowicie na zasadzie 2. ustępu §. 66. tejże ustawy.

Preliminarz rzeczony, będący w ścisłym związku z pomienioną ustawą szkolną, ma na celu wykonanie owego jej postanowienia, które wkłada na kraj nasz — jak to cyfry niedoboru świadczą — nowy ciężar w kwocie 29.601 zlr. wal. austr.

Zważywszy atoli, że ustawa ta, określająca ogólne zasady urządzenia szkół ludowych dotąd przez ustawodawstwo krajowe uzupełnioną nie została, chociaż to powinno było przedewszystkiem nastąpić;

zważywszy, że znaczna i przeważna część instytucyj, należących do organizacyi szkół ludowych jakoto: nadzory szkolne i seminarya nauczycielskie, a z których ostatnie wedle §. 67. ust. szk. mają być opłacane ze skarbu Państwa — nie weszły dotąd w wykonanie;

zważywszy, że majątek zakładowy funduszków szkolnych nie został dotąd oddany Wydziałowi krajowemu ani w przechowanie, ani w zarząd, chociaż tego wymaga wyraźnie §. 66. ustawy pomienionej;

zważywszy nareszcie, że dodatek, jaki skarb Państwa, na mocy tejże ustawy, dotyczącym funduszom szkolnym ma udzielać, jest wprawdzie w preliminarz wciągnięty, wszelako cyfra jego postawioną została bez sprawdzenia wszelkiego:

poczytuje sobie komisya edukacyjna za obowiązek: naprzód oświadczyć, że przedłożone preliminarze mogą być uważane tylko za prowizoryczne; powtórnie zmodyfikować pojedyncze cyfry w tych preliminarzach tak, aby przed ostatecznem zorganizowaniem szkół ludowych i instytucyj, zostających z temiż w związku, nie spadł żaden ciężar na fundusz krajowy; a w końcu przedłożyć Wysokiemu Sejmowi takie wnioski do uchwalenia, któreby zawarowały należycie prawa służące reprezentacyi krajowej.

Przystępujemy więc najpierw do ocenienia preliminarzy, a mianowicie:

I. Wykazanych dochodów funduszu szkolnego galicyjskiego.

Dochody te są następujące:

1. Dochody funduszu zakładowego szkół normalnych, wykazane w poz. I. i II. Pozycye te może Wysoki Sejm uznać tylko tymczasowo czyli prowizorycznie, póki nie nastąpi likwidacya, a na jej podstawie oddanie funduszu zakładowego Wydziałowi krajowemu.

Komisya wnosi zatem :

- a) Wysoki Sejm raczy zatwierdzić tymczasowo wykazane w preliminarzu dochody z majątku zakładowego, mianowicie :

Odsetki od kapitałów w kwocie . . . . . 12.392 złr.

i dochód z dóbr, realności i praw służebnych w kwocie . . . . . 6 „

- b) Wysoki Sejm raczy uchwalić :

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem wzywa Wydział krajowy do odbioru i przechowania funduszu szkół normalnych galicyjskich na podstawie likwidacyi dotychczasowego obrotu tegoż funduszu.

Wnioski, postawione przez komisye, uzasadnia najdobitniej §. 66. ustawy szkolnej, stanowiący, że fundusze szkół normalnych przechodzą z zastrzeżeniem praw prywatnych i użycia onychże na cele szkolne w administracyę dotyczących krajów w dzisiejszym rzeczywistym swym stanie.

2. Dochody administracyjne, wykazane w pozycyi III. i V. a obliczone wedle przeciętnego dochodu z tych źródeł.

Komisya wnosi :

Wysoki Sejm zatwierdza

opłaty szkolne (poz. III.) w kwocie . . . . . 50 złr.

tudzież zysk z sprzedaży książek (poz. V.) w kwocie . . . . . 3453 złr.

3. Pozycya IV. „Dodatki“ obejmuje naprzód wpłaty uiszczane przez lwowską kasę miejską w kwocie . . . . . 1817 złr.

powtóre kwotę . . . . . 717 złr.

którą skarb salin wielickich jako trzecią część emerytury nauczycieli wysłużonych funduszowi normalnemu wypłaca.

Przed dniem 1. września 1867. otrzymowała szkoła normalna w Wieliczce nie tylko subwencyę ze skarbu Państwa, lecz nadto opłacał skarb salin wielickich — jak słuszna — trzecią część jej kosztów. Od tego czasu zaś przeniesiono te wydatki na zasoby gminne i włożono na fundusz salin jedynie obowiązek zwracania funduszowi szkolnemu trzeciej części pensyi przypadających dla emerytów i to tylko przez czas, póki ci emeryci żyć będą. Zachodzi tu pytanie, jaki jest stosunek prawny zarządu salin do szkoły wielickiej i jaki obowiązek ciąży na tymże zarządzie.

Komisya wnosi przeto :

- a) tymczasowe przyjęcie pozycyi „Dodatki“ w kwocie . . . . . 2534 złr.

- b) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu bliższe zbadanie prawnego stosunku zarządu salin wielickich do tamtejszej szkoły, tak zwanej normalnej.

4. Dochody prawne nazwą „zapisy i darowizny“ objęte, pochodzą po największej części ze spadków dekretem dziedzictwa przyznanych, a poniekąd także z darowizn. Nie wchodząc w rozbiór rodzaju tych datków, które wedle zdania komisyi należy uregulować ustawodawstwem krajowem, komisya wnosi nateraz przyjęcie preliminowanej pozycyi „zapisy i darowizny“ wedle trzechletniego przecięcia w kwocie . . . . . 5100 złr.

5. Pozycyę dalszą „rozmaite dochody“ raczy Wys. Sejm przyjąć w niezmienionej kwocie 10 złr.

6. Najznaczniejszą rubrykę dochodów stanowi wykazany w pozycyi VIII. dodatek ze skarbu Państwa w kwocie . . . . . 30553 złr.

Nie ulega wątpliwości, że na Państwie, czerpiącym swe dochody z podatków, ściąganych od ludności, ciąży obowiązek poświęcenia części tych dochodów na cele oświaty ludowej, „Oświata jest potęgą“, każde więc państwo powinno dążyć do tej potęgi, jeżeli istnieć pragnie.

Ustawa szkolna z 14. maja 1869. r. orzeka w tym względzie, że do funduszu szkolnego tych krajów, które dotąd od Państwa, dodatek otrzymywały, ma i na przyszłość być wypłacana suma, która wypadnie z przeciętnego obliczenia kwot wypłacanych tytułem dodatków, w latach 1866., 1867. i 1868. dotyczącym funduszom normalnym z ogólnych dochodów Państwa.

Wedle budżetów przez Radę Państwa uchwalonych wynosiły te dodatki:

	dla Galicyi	dla W. Księstwa Krakowskiego
w roku 1866	57076 zlr.	27359 zlr.
„ „ 1867	47074 „	27277 „
„ „ 1868	51644 „	27750 „
Suma za wszystkie trzy lata	155794 „	82386 „
zatem przeciętnie	51931 „	27462 „
Preliminarz zaś Wysokiej Izbie przedłożony wykazuje tylko	30553 „	24390 „
Zatem mniej o	21378 „	czyli 41 ⁰ / ₁₀ 3072 „ czyli 11 ⁰ / ₁₀

Z powyższego zestawienia okazuje się, że i tak już szczupłe dodatki prelininowane w budżetach Rady Państwa w prelininarzu przedłożonym obecnie przez Rząd nie zostały wzięte za podstawę.

I kiedy delegacja nasza wszelkimi siłami dopominała się podwyższenia tejże dotacyi, i kiedy nareszcie w dobrej wierze wotowała na cyframi w budżecie wykazanemi: Rząd przynajmniej jeszcze mniejszą dotację. Przyczyną tego znacznego i dla kraju naszego tak wielce szkodliwego zmniejszenia dodatku z funduszków państwowych jest głównie ta okoliczność, że władze krajowe fundusze przeznaczane przez Radę Państwa, i zamieszczane w budżetach państwowych jako dodatki do funduszków normalnych uszczuplały, a to w ten sposób, że w drodze administracyjnej zwały na gminy pojedyncze wszystkie koszty utrzymania szkół ludowych i nie wydawały z funduszu państwowego tyle, ile wydawać można było. Ta oszczędność dokonywana kosztem gmin, a poniekąd i kosztem oświaty, to skąpienie grosza na cele produkcyjne podawało władzom krajowym sposobność wykazywania mniejszych wydatków, a niżeli kwoty prelininowane. A te kwoty mniejsze, przez Rząd wydane, wzięte zostały teraz za podstawę do obliczenia kwoty przeciętnej, wykazanej w prelininarzu przedłożonym.

Komisya sądzi zatem, że Wysoki Sejm postawioną w prelininarzu cyfrę dodatku ze skarbu Państwa tylko tymczasowo przyjąć może, i to jedynie dlatego, aby nie przerywać czynności dzisiejszego zarządu szkół krajowych — i wnosi:

- a) Sejm królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księstwa Krakowskiego przyjmuje wykazany w poz. VIII. dodatek ze skarbu Państwa w kwocie . . . . . 30553 zlr. z zastrzeżeniem tymczasowości;
- b) Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem poleca Wydziałowi krajowemu, aby za pomocą rokowań z c. k. Rządem postarał się o podwyższenie dodatku ze skarbu na rzecz funduszu szkolnego, stosownie do prelininowanych dotąd kwot i odpowiednio rzeczywistym potrzebom kraju naszego.

Suma dochodów wynosi zatem na podstawie prelininarza, który cały uważać należy za prowizoryczny, tylko . . . . . 54098 zlr.

II. Wydatki funduszu szkolnego galicyjskiego.

Ze względu na prowizoryum całego prelininarza funduszu szkolnego, wobec niedokonanej jeszcze organizacji szkół i władz temiż szkołami kierujących, wobec niewprowadzenia w życie seminarjów nauczycielskich i nadzorów szkolnych, kraj żadnych nowych ciężarów ponosić nie może. Komisya uważała przeto za stosowne zmienić lub wykreślić zupełnie następujące na rok 1870. podwyższone pozycje wydatków:

1. Wykreślić pod l. VII. adjuta w kwocie . . . . . 5500 zlr.

Adjuta te zastępują bowiem wedle zdania komisji owe stypendya, które wedle §. 37. i 67. ust. szkoln. wypłacane być mają z funduszków Państwa.

2. Wykreślić wykazane pod l. XVII. wynagrodzenia za lustracje szkół w kwocie . . . . . 5000 zlr.
3. Zniżyć wykazane pod l. X. dodatki zmienne z kwoty 30000 zlr. na sumę . . . . . 11.259 zlr.

Komisya nie tai bynajmniej potrzeby podwyższenia plac nauczycieli, jakoteż wspierania szkół ludowych — wszelako ma to przekonanie, że w chwili dzisiejszej, kiedy jeszcze organizm szkół ludowych wcale nie został urządzony, a stosunek kraju do Państwa w tym względzie nie jest jasno określony, wydatki te tylko wedle stanu dzisiejszego funduszu szkolnego wymierzone i przyjęte być mogą.

Komisya edukacyjna wnosi zatem:

a) wykreślenie poz. VII. „adjuta“ w kwocie	5500 zlr.
b) wykreślenie poz. XVII. wynagrodzenia za lustrację szkół w kwocie	5000 zlr.
c) zmniejszenie prelininowanej poz. X. kwoty na „dodatki zmienne“ z 30000 zlr. na	11.259 „
d) przyjęcie reszty wydatków w kwotach prelininowanych. a mianowicie:	
I. Płace nauczycieli	9714 zlr.
II. Dodatek do płac nauczycieli	1180 „
III. „ na pomieszkanie	578 „
IV. Płace sług	487 „
VI. Substytucye	510 „
VIII. Uposażenie korporacyj naukowych	3228 „
IX. Fundacye i stypendya	71 „
XI. Czysze najmu	2462 „
XII. Potrzeby szkolne i urzędowe	534 „
XIII. Remuneracye i zapomogi	5914 „
XIV. Utrzymanie budynków	900 „
XV. Podatki i daniny	173 „
XVI. Koszta zarządu	1356 „
XVIII. Koszta podróży i dyety	500 „
XIX. Pensye dla nauczycieli	9759 „
XX. „ „ wdów	3972 „
XIX. „ i zaopatrzenia	132 „
XXII. Prowizye	168 „
XXIII. Dary	1001 „
XXIV. Rozmaite wydatki	100 „

Suma wydatków w sposób powyższy zrekrtyfikowana zrówna się z dochodami funduszu szkolnego tak, że je fundusz szkolny pokryje w zupełności.

Komisya edukacyjna nie mogąc atoli ukrywać, że wobec takiego stanu finansowego stan szkół ludowych nietylko by się nie podniósł, lecz owszem bardziej jeszcze upaśćby musiał, wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem wyznacza celem zapomnienia szkół ludowych z funduszu krajowego sumę . . . . . 22200 zlr. wykazaną w budżecie krajowym poz. 28. C. lit. k) i upoważnia Wydział krajowy do wypłaty kwoty powyższej w miarę potrzeby wykazanej przez Radę szkolną, a uznaanej przez Wydział krajowy.

III. Dochody funduszu szkolnego Wielkiego Księstwa Krakowskiego.

Opierając się na poglądzie wyluszczoneym przy ocenieniu prelininarza funduszu szkolnego galicyjskiego komisya edukacyjna wnosi:

1. Wysoki Sejm raczy dochody wyszczególnione w prelininarzu krakowskiego funduszu szkolnego za-twierdzić prowizorycznie z zastrzeżeniem atoli postawionem przez komisję w prelininarzu galicyjskiego funduszu szkolnego, a mianowicie:

I. Odsetki od kapitałów	1500 zlr.
II. Dochód z dóbr, realności i praw służebn.	160 „
III. Opłaty szkolne	1300 „
IV. Dodatki	722 „
V. Zapisy i darowizny	140 „
VI. Zysk z sprzedaży książek szkolnych	133 „
VII. Dodatek ze skarbu	24390 „
Ogółem	<u>28345 zlr.</u>

2. Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wnioski stawiane przez komisję przy zatwierdzaniu funduszu szkolnego galicyjskiego odnoszą się razem do funduszu szkolnego Wielkiego Księstwa Krakowskiego.

IV. Wydatki funduszu szkolnego Krakowskiego.

Wykazane w preliminarzu wydatki przewyższają dochody o . . . . . 360 złr.

Wychodząc z zasady, że wobec dzisiejszych nieokreślonych stosunków fundusz krajowy żadnych nie powinien przyjmować na siebie ciężarów i zważywszy, że pozycja V. „Adjuta“ w kwocie 210 złr. sprawdzona na kwotę . . . . . 1100 złr.

podwyższoną została: komisya edukacyjna wnosi:

1. Wysoki Sejm raczy pozycję V. „Adjuta“ zatwierdzić w zmniejszonej kwocie . . . . . 740 złr.

2. Wysoki Sejm raczy resztę pozycyj wydatkowych prowizorycznie zatwierdzić wedle preliminarza przedłożonego, a mianowicie:

I.	Plące nauczycieli	i	. . . . .	8160	złr.
II.	Dodatki na pomieszkanie			53	„
III.	Plące sług			487	„
IV.	Należytości zastęp. nauczycieli			200	„
V.	Uposażenie korporacyj naukowych			3952	„
VI.	Dodatki			6851	„
VII.	Czynszy najmu			2862	„
VIII.	Potrzeby szkolne i urzędowe			276	„
IX.	Remuneracye i zapomogi			1740	„
X.	Utrzymanie budynków			550	„
XI.	Podatki i daniny			181	„
XII.	Koszta zarządu			771	„
XIII.	Koszta podróży i diety			100	„
XIV.	Należytości za lustracye szkół			200	„
XV.	Pensye emerytów			1102	„
XVI.	Dary			120	„
		Ogółem	. . . . .	28705	„

Wniosek co do użycia sumy 22.200 złr. z funduszu krajowego odnosi się również do szkół ludowych W. Księstwa Krakowskiego.

Lwów, dnia 4. listopada 1869.

Przewodniczący:
Dr. Majer.

Sprawozdawca:
Gross.

Drukiem Instytutu Stauropegiańskiego we Lwowie, 1869
Pod zarządem Stefana Huczowskiego.
